

«Kvetch», μια κωμωδία κατάμαυρη

Σ' Ο,ΤΙ αφορά το χιούμορ, ο Στίβεν Μπέρκοφ είναι σαφώς φορέας μιας παράδοσης, των Εβραίων της Ανατολικής Ευρώπης. Το εθνικό χιούμορ γεννιέται από τη διασταύρωση της εθνικής γλώσσας και του μέσα από τους αιώνες διαμορφωμένου εθνικού χαρακτήρα, αλλά εξελίσσεται συγχρονιζόμενο με τις εκάστοτε πολιτικές καταστάσεις. Εκπρόσωπος τρίτης γενιάς Εβραίων μεταναστών από τη Ρωσία, ο Μπέρκοφ έχει τον τόσο χαρακτηριστικό εβραϊκό αυτοσαρκασμό, το πικρόχολο ύφος της γίνιτις, την αποστασιοποιημένη ματιά στη γύρω του πραγματικότητα.

Το «Kvetch» είναι μια κωμωδία κατάμαυρη, μια και διεισδύει στα σκοτεινά έγκατα της ανθρωπίνης ψυχής. Τη στιγμή όμως που οι εσωτερικές συμπεριφορές εξωτερικεύονται και παρεμβάλλονται με τις συνηθισμένες εξωτερικές, το άγχος και οι νευρώσεις, οι φοβίες και οι ανασφάλειες που αποτελούσαν και αποτελούν αντικείμενο επιστημονικών μελετών και σοβαρών λογοτεχνικών, θεατρικών, κινηματογραφικών έργων, μετατρέπονται σε αντικείμενο γελιοποίησης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Μπέρκοφ εξορκίζει τους σύγχρονους δαίμονες; Όχι, ο Μπέρκοφ δεν είναι δαιμονομάχος, θα ήταν πολύ απλουστευμένο να τον δούμε ως τέτοιο. Είναι μάλλον πολεμικός ανταποκριτής από το πεδίο των εσωτερικών μαχών του κάθε ανθρώπου, μ' εκείνο το προκλητικό θάρρος, την εξωτερική ψυχραιμία και την εσωτερική θέρμη του παθιασμένου παρατηρητή.

Όσοι έχουν διαβάσει τη νουβέλα του Μπέρκοφ «Craft» («Αρπαχτή» σε ατυχή ελληνική μετάφραση) θα αναγνώρισαν την ίδια μέθοδο, τη λεπτομερή ψηλάφηση του εσωτερικού της ψυχής και του μυαλού του κεντρικού ήρωα, το άγχος και οι ανασφάλειες του οποίου εκμυδίζουν την ελευθερία των πράξεών του. Ο ήρωας του έργου διανύει την πορεία από το ερασιτεχνικό στο επαγγελματικό θέατρο, έτσι παράλληλα με τα τόσο γνώριμα στο συγγραφέα επαγγελματικά άγχη, φανερώνεται και η τρελή αγάπη του Μπέρκοφ για την τέχνη του θεάτρου. Το «Kvetch» έχει λαμπρή θεατρική φόρμα. Οι εσωτερικοί μονόλογοι διακόπτουν τη

δράση, η υποκριτική έχει την ίσια και την ανάποδη της πλευρά, τα πρόσωπα φωτίζονται εναλλάξ από μέσα και απ' έξω, το διαδραστικό ομαδικό παιχνίδι των ηθοποιών είναι συναρπαστικό για τους ίδιους και για τους θεατές. Ή μάλλον, είναι συναρπαστικό για τους θεατές μόνο αν συναρπάξει τους ηθοποιούς.

Το «Kvetch» στο Θέατρο Ένα παίζεται με πολύ μεράκι. Ο Αντρέας Χριστοδουλίδης καταπάνεται με το ίδιο έργο για δεύτερη φορά. Για να το επιχειρήσει ξανά σημαίνει ότι διείδε την κατάλληλη διανομή στην πενταμελή ομάδα που διαθέτει. Το επιχείρημα πέτυχε, στους ηθοποιούς του όχι απλώς άρεσε το έργο, αλλά είναι φανερό η ευχαρίστησή τους στη διάρκεια του ομαδικού παιχνιδιού, είναι φανερό

ότι οι ίδιοι δε χόρτασαν ακόμα το γέλιο, την οικειότητα, την αλληλοεκτίμηση για τα κωμικά σκίτσα που έχει φτιάξει ο καθένας τους. Γνωρίζοντας όλες τις

γωνίες και τις άκρες του κειμένου, ο Αντρέας Χριστοδουλίδης πετυχαίνει το ρυθμό, την ακρίβεια των εναλλαγών των δύο επιπέδων, ιδιαίτερα στη σκηνή του οικογενειακού δείπνου. Ο Νικόλας Κουρουμιτζής και ο Σωτήρης Μεστώνας κάνουν ωραίο ντουέτο, συνεργάζονται και συναγωνίζονται ταυτόχρονα στην ιδιαίτερη υποκριτική τεχνική που απαιτεί το έργο. Η Μαργαρίτα Ζαχαρίου και η Έρικα Μπεγέτη πολύ ωραίες στους κόντρα ρόλους. Ο Μανώλης Μιχαηλίδης άξια συμπληρώνει την πεντάδα.

Είδα το «Kvetch», εκτός από τις δύο παραγωγές του Ένα, στο καλοκαιρινό φεστιβάλ του Τορίνου από μια νεανική ιταλική ομάδα και στο τουρκοκυπριακό δημοτικό θέατρο Λευκωσίας. Το κείμενο έχει τόσο δυναμική που προσαρμόζεται σε πολύ διαφορετικές υποκριτικές μανιέρες και διάφορα εθνικά ταμπεραμέντα.

«Kvetch» του Στίβεν Μπέρκοφ από το Θέατρο Ένα. Μετάφραση: Ρέα Φραγκοφίνου. Σκηνοθεσία/Επιμέλεια σκηνογραφίας/Φωτισμός: Αντρέας Χριστοδουλίδης. Χορογραφία: Μαργαρίτα Ζαχαρίου

Θέατρο
ΤΗΣ ΝΟΝΑΣ ΜΟΛΕΣΚΗ